

ook bij gelijk woordgebruik', zoals J. C. van Dongen treffend formuleerde toen hij beider 'vervreemding' analyseerde; hij maakt duidelijk dat pas in de twintigste eeuw een de verschillen overkoepelende *diaconia alienatorum* is ontstaan dankzij nieuwe theologische inzichten en een multidisciplinaire benadering⁴⁷. Vele brochures zijn in het vierde kwartaal van de negentiende eeuw en daarna geschreven over de oorzaken van de discrepantie tussen het marxisme en de sociaal voelende christenen; een samenvattend-kritisch overzicht zou nuttig zijn. Aanduidenderwijs laten wij schematisch de argumenten van H. Pierson tegen het marxisme volgen⁴⁸. Hij zal daarmee in grote lijnen het algemeen gevoelen hebben vertolkt.

- a. Pierson achtte de basis van het marxisme onjuist. Het ging daar niet om liefde, maar om strijd, klassenstrijd. Het marxisme volgde teveel de wet der natuur, de 'struggle for life'. Het Evangelie wilde anders. Marx zag dit ook en noemde daarom godsdienst opium van het volk.
- b. Voor het marxisme waren 'de omstandigheden' bepalend, zowel voor het zoeken van de oorzaken der misstanden (bijvoorbeeld de prostitutie) als voor de noodzakelijke veranderingen in de wetgeving. Pierson weigerde de ellende in de omstandigheden te zoeken, de wortel lag in het menselijke hart. Wetten behoorden geen samenvatting te zijn van de publieke opinie, maar goddelijke norm waaraan de mens zich kon optrekken.
- c. De middelen die het marxisme gebruikte waren onaanvaardbaar. Marx verwierp de historisch gegroeide staat en samenleving. Pierson had veel kritiek op de staat, maar beoogde haar herstel, accepteerde haar hulp en verwierp de revolutie.
- d. Uiteindelijk was het doel van het marxisme 'de emancipatie van het vleesch,' materialisme en atheïsme. Dat is de mens onwaardig. Het geluk van de arbeider is niet afhankelijk van aardse welvaart. Wat baat het de mens zo hij de hele wereld wint en schade lijdt aan zijn ziel?

47. J. C. van Dongen, *Vervreemding en dienst. Verkenning van een diaconia alienatorum* (diss. Utrecht), 's-Gravenhage 1964, 3-56. Het citaat staat op blz. 7. Een literatuuroverzicht vindt men: 259-265.

48. Voor een uitwerking: Zie *P.S.* 296-308.